

TALOUSVALIOKUNNAN LAUSUNTO 9/2008 vp

Valtioneuvoston selonteko valtiontalouden kehysistä vuosille 2009—2012

Valtiovarainvaliokunnalle

JOHDANTO

Vireilletulo

Eduskunta on 26 päivänä maaliskuuta 2008 lähettäessään valtioneuvoston selonteon valtiontalouden kehysistä vuosille 2009—2012 (VNS 2/2008 vp) valmistelevasti käsiteltäväksi valtiovarainvaliokuntaan samalla päättänyt, että muut erikoisvaliokunnat voivat halutessaan antaa lausuntonsa valtiovarainvaliokunnalle.

Asiantuntijat

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina

- hallitusneuvos Antti Riivari, teollisuusneuvos Heikki Vesa, teollisuusneuvos Sirkka Vilkkamo, talousjohtaja Eero Murto, osastopäällikkö Petri Peltonen ja ylitarkastaja Ilkka Korhonen, työ- ja elinkeinoministeriö
- ylijohtaja Juhani Jokinen, Kilpailuvirasto
- apulaisjohtaja Pirkko Grönlund ja talouspäällikkö Veli-Matti Pulli, Kuluttajavirasto.

VALIOKUNNAN KANNANOTOT

Perustelut

Nykyisen hallituksen hallitusohjelmassa todetaan, että hallitus lisää julkista tutkimus- ja kehittämistoiminnan rahoitusta tavoitteena julkisen ja yksityisen t&k-rahoituksen nousu 4 prosenttiin bruttokansantuotteesta. Tilastokeskuksen ennakoarvion mukaan t&k-menojen bruttokansantuoteosuus oli vuonna 2007 3,36 prosenttia. Rahoitus oli korkeimmillaan vuonna 2005 3,48 prosenttia. Rahamääräisesti rahoitus on kasvanut vuosittain reaalisesti noin 4 prosenttia, mutta prosentuaalinen bruttokansantuoteosuus on viime vuosina pienentynyt bruttokansantuotteen myönteisen kasvun vuoksi. Vuonna 2007 yksityisen sektorin osuus t&k-rahoituksesta oli runsaat 71 prosenttia ja julkisen sektorin osuus vajaan 29 prosenttia.

Teknologia- ja innovaatiopolitiikan määrärahat kasvavat kuluvan vuoden 618,9 miljoonasta eurosta 730 miljoonaan euroon vuonna 2012. Talousvaliokunnalle annetun tiedon mukaan kasvu johtuu ennen kaikkea Teknologian ja innovaatioiden kehittämiskeskuksen Tekesin valtuuksien ja Valtion teknillisen tutkimuskeskuksen VTT:n toimintamenojen kasvattamisesta. Tilastokeskuksen ennakkotietojen perustella julkisen sektorin osuus t&k-rahoituksesta vuonna 2007 oli 0,97 prosenttia bruttokansantuotteesta. Työ- ja elinkeinoministeriön mukaan nykyisillä kansantalouden kasvuoletuksilla julkisen tk-rahoituksen osuus on noin 1 prosentin tasolla bruttokansantuotteesta kehyskauden lopulla.

Hallitusohjelman ja selonteon mukaan kehysten estämättä osakkeiden vuosittaisia myyntitu-

loja, jotka ylittävät 400 miljoonaa euroa, voidaan käyttää rajoitetusti kertaluonteisiin osaimista, innovaatioita ja talouden kasvua edistävään investointeihin.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että hallitus osaltaan lisää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatio-rahautusta niin, että hallitusohjelmassa asetettu tavoite toteutuu. Julkisella pitkäjänteisellä politiikalla tuetaan talouden vakaata kasvua ja kansainvälistä kilpailukykyä.

Selonteossa ei sanota mitään kilpailu- ja kuluttajapolitiikasta. Talousvaliokunnalle annetun tiedon mukaan kilpailu- ja kuluttajapolitiikan sekä markkinoiden sääntelyn määrärahat säilyvät koko kehyskauden 15,5—16 miljoonan euron tasolla. Kilpailuvirastosta on valiokunnalle lausuttu, että viraston henkilöresurssit ovat tulevien vuosien toiminta- ja taloussuunnitelman mukaan laajentuvien ja erityisasiantuntemusta vaativien tehtävien vuoksi riittämättömät. Vähäiset resurssit ovat johtaneet joistakin tutkimustoiminnoista luopumiseen, väärinkäytösepäilyjen tutkimusten viivästymiseen ja kansainvälisestä yhteistyöstä tinkimiseen. Asioiden käsittelyajat ovat olleet pitkiä, jopa yli kaksi vuotta.

Kilpailunrajoitusten ja yrityskauppojen kilpailuvaikutusten selvittäminen ovat yhteiskunnallisesti merkittäviä Kilpailuviraston ydintoimintoja. Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että virastolle annetaan mahdollisuus palkata tarpeelliset lisäresurssit, jotka viraston olisi tarkoitus kohdistaa nimenomaan kilpailunrajoitusten valvontaan, yrityskauppavalvontaan ja kilpailun edistämiseen.

Hallituksessa valmistellaan kuluttajapolitiista ohjelmaa, jossa erityistä huomiota kiinnitetään kuluttajahallinnon kehittämiseen kaikilla tasoilla. Keskeinen hanke on kunnallisen kuluttajaneuvonnan tehtävien siirtäminen valtion järjestettäväksi. Lisäksi selvitetään, voidaanko kuluttajaneuvonta ja talous- ja velkaneuvonta yhdistää tehokkuuden ja tuottavuuden parantamiseksi. Kehysseleonteossa todetaan, että kunnilta valtiolle siirtyvät kuluttajaneuvontapalvelut on tulevaisuudessa tarkoitus hankkia pääosin ulkopuolisilta palveluntuottajilta.

Talousvaliokunta toteaa, että kuluttajahallinnon kehittämisen tavoitteena tulee olla palveluiden laadukas kattavuus ja tarjonnan parantaminen niin, että kansalaiset ovat nykyistä paremmin alueellisesti tasa-arvoisessa asemassa. Jotta kuluttajahallinto voi menestyksellä hoitaa tehtävänsä, sille on osoitettava tarpeelliset resurssit ja asianmukaiset toimivaltuudet muun muassa valvonnan toteuttamiseen.

Finnvera Oyj:n tappiokorvausmäärärahoihin esitetään aiemmin päätettyjen vähennysten lisäksi 1 miljoonan euron vähennystä. Valiokunta kiinnittää huomiota Finnvera Oyj:n huomattavaan merkitykseen pienten ja keski suurten yritysten rahoittajana. Tappiokorvausmäärärahat mahdollistavat hallittua riskinottoa aluekehityksen kannalta haasteellisimmilla alueilla. Valiokunta pitää tärkeänä varmistaa Finnvera Oyj:lle riittävät rahoitus- ja riskinoton mahdollisuudet jatkossakin.

Työ- ja elinkeinoministeriön talousvaliokunnalle antaman lausunnon mukaan energiapolitiikan määrärahat ovat edellisen kehyspäätöksen tasolla noin 45—50 miljoonaa euroa/vuosi. Selonteossa todetaan myös, että energiaverotuki ja vastaavasti energiatuotteista perittävät valmisteverot kasvavat 112 miljoonalla eurolla kehyskaudella.

Hallitus on valmistelemassa pitkän aikavälin ilmasto- ja energiastrategiaa. Siitä on tavoitteena antaa selonteko eduskunnalle viimeistään tämän vuoden syysistuntokauden alussa. Selonteon käsittelyn yhteydessä talousvaliokunnalla on tilaisuus ottaa kantaa rahoitusrakenteisiin ja -tarpeisiin. Valtiontalouden kehyksissä ei ole otettu huomioon valmisteluvaiheessa olevan strategian linjausten taloudellisia vaikutuksia. Talousvaliokunnan saaman tiedon mukaan kehyspäätöksiä tarkistetaan vuonna 2009 ilmastoto- ja energiastrategian pohjalta, jolloin talousvaliokunta tulee ottamaan tarkistuksiin kantaa.

Selonteon mukaan tuottavuusohjelman toteuttamiseksi työvoimapalveluja uudistetaan, poistetaan päällekkäisyyksiä ja yksinkertaistetaan menettelyjä. Työvoimapalvelujen toimeenpanossa keskeistä on osaavan työvoiman saatavuuden turvaaminen. Määrärahoja kohdennetaan

yrittäjien kanssa toteutettavaan ammatilliseen työvoimakoulutukseen ja määrärahoja suunnataan siten, että niillä tuetaan nykyistä paremmin työllistymistä avoimille työmarkkinoille.

Talousvaliokunta pitää tärkeänä, että työ- ja elinkeinoministeriön hallinnonalan tuottavuustoimenpiteillä parannetaan työvoimapalveluiden tarjontaa ja siten osaltaan helpotetaan yritysten työvoiman saantia.

Lausunto

Talousvaliokunta kunnioittavasti esittää,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2008

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

pj. Jouko Skinnari /sd
vpj. Antti Rantakangas /kesk
jäs. Janina Andersson /vihr
Matti Kangas /vas
Toimi Kankaanniemi /kd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Jouko Laxell /kok

Marjo Matikainen-Kallström /kok
Petteri Orpo /kok
Sirpa Paatero /sd
Markku Uusipaavalniemi /kesk
Ulla-Maj Wideroos /r
vjäs. Sampsa Kataja /kok.

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Eelis Roikonen.

ERIÄVÄ MIELIPIDE 1

Perustelut

Talousvaliokunta esittää lausunnossaan muutamia tärkeitä näkökohtia ja puutteita, jotka sisältyvät valtioneuvoston selontekoon menokehyksistä vuosille 2009—2012. Niihin voi yhtyä.

Valiokunta ei kuitenkaan nosta esiin mm. seuraavia tärkeitä asioita.

Tuottavuusohjelma, joka on kaavamainen henkilöstöleikkuri, uhkaa työ- ja elinkeinoministeriön osalta koko hallinnonalan toiminta- ja palvelukykyä ja -tasoa sekä johtaa monilta osin epätarkoituksenmukaiseen toimintojen ulkoistamiseen ja vaarantaa työvoimahallinnon palvelut.

Maakuntien kehittämisrahoitukseen hallitus esittää leikkausta, joka yhdessä rakennerahastovarojen supistumisen kanssa kiihdyttää maakuntien elinkeinoelämän ja palvelujen muutoinkin heikkeneviä kehitysnäkymiä. Tämä lisää keskittymistä ja alueellista eriarvoistumista.

Kuluttajaneuvonnan järjestäminen tulee hoitaa edelleen julkisen hallinnon tuottamana palveluna. Toiminnan ulkoistaminen vaarantaa kuluttajaneuvontapalvelujen yhdenmukaisen ja tasalaatuisen tuotannon koko maassa, mikä osaltaan on ollut myös PARAS-hankkeessa sovitun kuluttajaneuvonnan siirron tarkoituksena kunnilta valtiolle.

Siitä huolimatta, että valiokunnan lausunnossa todetaan, että kuluttajahallinnon kehittämisen tavoitteena tulee olla palveluiden laadukas kattavuus ja tarjonnan parantaminen, jotta kansalaiset olisivat alueellisesti nykyistä tasa-arvoisemmassa asemassa, valiokunta hyväksyy hallituksen selonteossa mainitut kaavailut kuluttajaneuvontapalveluiden ja mahdollisesti myös velkaneuvontapalveluiden ulkoistamisesta.

Valiokunnan työ- ja elinkeinoministeriön asiantuntijakuulemisessa on lisäksi käynyt ilmi, että ministeriön teknologia- ja innovaatiomäärärahojen taso on tarpeeseen nähden riittämätön. Jos tavoitteena pidetään julkisen sektorin 1 %:n osuutta, tämä merkitsisi 50—80 miljoonan eu-

ron tasokorotusta kehusehdotukseen. On tärkeää, että laaja-alaisen innovaatiotoiminnan edistämiseen kohdennetaan sellaiset rahoitus- ja asiantuntijaresurssit, että Suomi voi säilyttää kansainvälisen edelläkävijän aseman innovaatioympäristönä. Täten merkittävätkin lisäykset ovat perusteltuja. Mikäli julkisen sektorin osuus edelleen laskee, Suomella on vaara joutua tilanteeseen, jossa uuden luominen ja pitkäjänteinen kehittäminen vaarantuvat. Yksityisen sektorin panostukset kohdistuvat pääsääntöisesti suhteellisen lyhyen tähtäimen panostuksiin. Finnvera Oyj:n korkotukiin tehty yhden miljoonan euron lisäleikkaus heikentää Finnveran asemaa pienten ja keskisuurten yritysten rahoittajana.

Mielipide

Edellä olevan perusteella ehdotamme,

että valtiovarainvaliokunta sisällyttää mietintöönsä seuraavat lausumat:

1. Valiokunta edellyttää, että hallitus tuo viipymättä eduskunnan käsiteltäväksi selontekona tuottavuusohjelman perustellen sen yleiset ja hallinnonaloittaiset tavoitteet ja keinot sekä taloudelliset, toiminnalliset, alueelliset ja työllisyyteen kohdistuvat vaikutukset.

2. Valiokunta edellyttää, että alueiden kehittämisen määrärahoihin tehdään riittävä tasokorotus leikkausten sijaan.

3. Valiokunta edellyttää, että kuluttajaneuvontaa kehitetään ja resursseja vahvistetaan kuluttajien aseman vahvistamiseksi.

4. Valiokunta edellyttää, että teknologia- ja innovaatiomäärärahoja lisätään siksi, että yhden prosentin bkt-osuus varmistetaan.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2008

Jouko Skinnari /sd
Miapetra Kumpula-Natri /sd
Sirpa Paatero /sd

Toimi Kankaanniemi /kd
Matti Kangas /vas

ERIÄVÄ MIELIPIDE 2

Perustelut

Mielestäni kuluttajaneuvonnan järjestäminen tulee hoitaa edelleen julkisen hallinnon tuottamana palveluna. Toiminnan ulkoistaminen vaarantaa kuluttajaneuvontapalvelujen yhdenmukaisen ja tasalaatuisen tuotannon koko maassa, mikä osaltaan on ollut myös PARAS-hankkeessa sovitun kuluttajaneuvonnan siirron tarkoituksena kunnilta valtiolle.

Siitä huolimatta, että valiokunnan lausunnossa todetaan, että kuluttajahallinnon kehittämisen tavoitteena tulee olla palveluiden laadukas kattavuus ja tarjonnan parantaminen, jotta kansalaiset olisivat alueellisesti nykyistä tasa-arvoisemmassa asemassa, valiokunta hyväksyy hallituksen selonteossa mainitut kaavailut kuluttajaneuvontapalveluiden ja mahdollisesti myös velkaneuvontapalveluiden ulkoistamisesta.

Lisäksi on huomattava, että sanaa "työttömien" ei tulisi poistaa lopullisesta muotoilusta, vaan sen pitäisi säilyä talousvaliokunnan lausunnon 22.4.2008 toisen luonnoksen mukaisena, kuten luonnoksessa on: "Määrärahoja kohdennetaan yritysten kanssa toteutettavaan ammatilliseen työvoimakoulutukseen ja määrärahoja suunnataan siten, että niillä tuetaan nykyistä paremmin työttömien työllistymistä avoimille työmarkkinoille."

Mielipide

Edellä olevan perusteella ehdotan,

että valtiovarainvaliokunta ottaa edellä olevan huomioon.

Helsingissä 22 päivänä huhtikuuta 2008

Matti Kangas /vas